

HOLTI MÁRIA NOVELLÁI

MONDD EL BÚVAL ÉS ÖRÖMMEL

— Tehát? — Ballai kitepi az írógépből a papírt. — A kéziratot — mondja.

Illik Ballainak válaszolni? — Eszter a felröppenő, utolsó szavak után néz. *Bibori alkony*. Ballai lehengerlő agyszüleményei. Változik a kép. Amit annyira áhítottál. Te most tulajdonképp? Igen, belefulladnak a dolgokba. Talán igazuk van. Az olyan mondatkezdésekbe, mint: tudod, majd ha. Majd szólok Andrásnak, csináltassa meg. Eszter a terheisége utolsó napjait rúgó barackfát nézi. Mint az ügetőn a megtett lovat. — Nem értem — suttogja Ballai —, miért ilyen különc ez a Jolla. — Mit mondasz, édesem? — Semmi, semmi az egész, csak úgy. — A hang távolodóban, de lehet, hogy szándékosan fogta halkabbra. — Tehát? — Ballai várakozón nézi Esztert, úgy, mintha annak egy szédítő magasságra állított trambulinról kellene ugrania. Kövekre. Sziklákra. — Tehát? — Eszter szeretne válaszolni, akármit, de válaszolni. Nem tud választani a lehetséges válaszok közül. Legszívesebben ezt mondaná: hagyja, Ballai. De aztán ezt mondja mégis: — A mondatok egy kicsit elcsúsztak. — Ballai a szája szélét rágja, a válasz mint vallomás: — Az egy külön kassza, kérem. Az elcsúszás. — Különben meg — elfogódott —, ha érdeklí, épp ettől a szakasztól fordul majd a feje tetejére az egész. Tudja, Eszter, magának megmondhatom: ha az emberiség éppen boldog, az mindig tudtán kívül történik vele. Nem gondolja? — Eszter zavarban van. Kis négyzeteket firkál egy újságszélre. A négyzeteket lelkiismeretesen beikszeli. Eszébe jut, hogy Ballai a kérdéseire nem vár választ. Soha. Már Eszter diktálja gondolatban: pókszedni, különböző pókokat. Van a szavaknak felhasználási határidejük? — Vissza az egész — Ballai a gépre dobja a kicsavart papírt. Még csak ennyit írjunk hozzá: *És boldog volt, mint kölyökkorában, amikor a lovakat rábízták. Egyik tanyáról a*

másikra kellett átbajtania őket. — Így már más. Elütés, rogyásig? — Egyébként meg — felkapja a fejét —, tudja, ez az Izsó egy kissé szent és érthetetlen előttem. Hiába alkottam én. — Talán egy kissé bizonytalanra sikeredett. Félszegül hülyére. — Eszter kockázta; Ballai úgy tesz, mintha nem hallotta volna a közbeszólást. Szellemes. — És még így legyen az ember vallástalan!

Eszter az indigót rendezi. Jolán, Ballai felesége, ki-be jár, és Eszter leolvassa az arcáról: alig várja, hogy elmenjen. Ha elmegy, Jolán behozza a zabpelyhes joghurtot. Ha elmegy, félretolják az íróasztalt, és tornáznak. Debussyre tornáznak. Anélkül hogy látná, tudja: a zene mindegyikükben más és más emóciókat kelt. Ezért a mozdulataik is különböznek majd egymásétól.

— És most? — Ballai lekapja a szemüvegét, leengedi, egy bőrszínóron lógatja. Jolán nem érti, miért nem tudná Ballai maga lekopogni az agyszüleményeit.

Ha elmegy, zabpelyhely, torna, és jön Hámos. Hámos, akitől történeteket vesz. Bemelegítésképpen elmélkedés a zenéről. Hámos ismét elmondja majd, hogy számára a legnehezebb Mahlert és Janačeket felismerni. Hámos elmondja majd: imádja Jenufát, de ha részletet hall belőle, Weber felé tapogatózik. Még akkor is, ha előre tudja, mi fog történni. Hol szedte fel Ballai ezt a Hámost? Hámos majdnem elesik a szőnyegben. A kávé kilöttyen. Törölgeti majd a szemüvegét: vele csak rendkívüli dolgok történnek. Most is, ahogy jött-jönni fog, elébe áll majd egy hátizsákos punk: — Kérem, ha ki tudna segíteni két literrel, tudja, csak az első benzinkútig. — Hámos elmondja, el fogja mondani, hogy az egész kannát a fiúnak ajándékozta; elmondja, el fogja mondani, hogy később megfigyelte: a punk majdnem minden autóshoz odamegy, szedi a kannákat. Mindenkihez ugyanazzal a szöveggel. Hámos elégedett: neki az edény megérte a történetet. Hámos Ballai arcát figyel-fogja figyelni, lesni a hatást. Ballai közömbösséget színlel-fog színlelni, nem meri a soványka ötletet Hámos előtt feljegyezni. Mire Hámos elmegy, elfelejti, vagy már leülepedett. Azt mondja-fogja mondani képmutatón, hogy sok mindent termel az élet, búval és örömmel. Másítja-fogja másítani a tónust figyelemelterelőn; megmutatja, meg fogja mutatni az újonnan beszerzett, ezüstözött szemüvegláncát. Hámos megilletődve nézi-fogja nézni a láncot, feszeng-eni fog, és magában azt gondolja-fogja gondolni, hogy amit ez húsvétkor beereszt, csak pünkösdkor engedi ki a fülén. Valami ilyesmit gondol, mert vissza kell nyernie azt a felszínes kis önbizalmat, amivel jött-jönni fog. És akkor megjelenik-meg fog jelenni Jolán-Jolla, és Hámosnak

is elmondja-fogja mondani, hogy nyáron nem tudnak majd mit csinálni a rengeteg gyümölcscsel. Kihívja-fogja hívni Hámost a veranda elé, és megmutatja-fogja mutatni a legárnyékosabb sarokba telepített alpesi ciklámeneket. Mind gyökeret eresztett.

Izsó szent és érthetetlen ebben az írásban. Eszter maga előtt látja Izsót. Izsó csak jár-ke, kirándulgat abban a novellában. Jolán visszatér a közelgő gyümölcsveszélyre. Hámos feszeng-eni fog, Ballai várja a szöveget. Az úristen verje meg őket! — Jolán üvölt a verandáról. — Egy vadonatúj macskabanda érkezett!

*

Ha egy kicsit felágaskodik, ujjal megtapinthatja az eső talpát. Olyan szürke minden, mint egy felcsapható fedelű ónkupa belseje. A nyár égetett szienába hajló zöldje egy kicsit eltűnt, minden szürke és párizsikék. Ballaiéknak valóban terhükre lesz a rengeteg gyümölcs. Az a fa újabb nedvekkel töltekezik. Ballai asztalán megcímzett levelek, Eszter szórakozottan felveszi a köteget, elolvas néhány címzést. Két levél Győrbe, egy Pécsre, egy képeslap Székesfehérvárra. Jolla postája. Pécsen egyszer megázott. Késő ős volt. Zuhogott, csigák és giliszták borították az úttestet. Mikor is volt? Egy félig megnyitott, elfüggönyözött ablak mögül a Jupiter-szimfónia hallatszott. A lába leragadt az esőben az ablak alatt. Igen, pontosan emlékszik, mi történt akkor: egy télikabátos, kucsmás, sálas férfi káromkodott az ablak mögött. Valaki becsapta az ablaktáblákat. A Jupiter nagyon halkan, de még mindig áradt.

Másnap visszament ugyanoda, kivárta, amíg egyedül marad az utcán. Fülét a házfalra tapasztotta: ott lapult benn, a falban még mindig a Jupiter. Hát semmi nem veszik el?

SZONETT

Nincs. Se híre, se hamva. — Az asszony csodálkozva hordja pillantását egyik könyvről a másikra a parányi szobában, mely a padlótól a mennyezetig könyvekkel van bélelve, három oldalról. Csodálkozik. Két fal átlapozásával már végzett. Egy borítékban voltak a gépelt lapok, kétszer száz szonett. A földön gúlában folyóiratok. Por.

Nekiáll a folyóiratok átlapozásának. Két sárga boríték — sutogja —, leragasztva. Semmit nem írt rájuk. A borítékokról csak

ő tud, csak az övéi. Aki miatt íródtak, állítólag meghalt. Dizi. Pedig nem igaz, nem halt meg. Napjában többször is felveszi a telefonkagylót, mintha Dizsi hívná, és boldogan beleszól. — Szia. — Szervusz. Már vártalak. — Ne haragudj, nem bírtam előbb szabadulni. — Te bolond. Örökké aktuális vagy. — Te is. Gondolatban már veled élek. — De sietsz. — Veled. — És tudod, hol? — Ne mondd meg. Akárhol. — És akarod tudni, miért? — Tudod — itt az asszony mélyíti a hangját —, mert úgy csipegethettek a gondolataidból, hogy senki nem veszi észre. Ezért. — Jó, majd többet gondolkodom. A felesleg a tiéd. — És plusz tíz százalék. De még valamiért. — Mondd. — Tudod, engem mindig a különbözőség vonzott. Te viszont én vagyok. Hajszálra. A hasonlóság taszít. Te az azonosság vagy. — És? — Te elfogadnád a gyerekeim is. — Nem téma. Hányan vannak? Szeretnek énekelni? Tudnak rajzolni? — Festenek. — Festenek? — Festenek. — Festenek? — Festenek. Ketten vannak. — Azt mondtad, elküldöd a szonettjeid. — Te is, a tiéd. Akkor? — Akkor küldd. — Most javítgatom őket. — Jambusstoppolgtatás. — Pontosan. — A vonal mintha ismét megszakadt volna. Szervusz, Dizsi.

Egy borítékban voltak. Kétszer száz szonett. Gépelve.

Egyenként végiglapozza a több ezer folyóiratot. Nincs. Talán nem vette észre, és túllapozott. Másnap újakezdi a munkát. Rengeteg port nyelt, egyre lassabban halad. Ha most sem találja meg azt a találmomra könyvbe csúsztatott két borítékot?

Harmadnap gyufával meggyújtotta a folyóirathalmazt. A tűz átterjedt a könyvespolcokra. Füstmérgezéssel az utolsó pillanatokban vonszolták ki.

Az idegosztályon az ügyeletes orvos szokatlanul olvashatóan kiöltötte a kórlapot. Teljesen egészséges.

ROSSZ NAP

Azt hittem, Dési Flóriánt ősidőktől kezdve ismerem. Amúgy, felületesen ugyan, de ismerem. A nyomdában, ahol akkor éppen dolgoztam, hol itt, hol ott szaladtam össze vele. Flórián mintafiú volt (fiú? már akkor negyvenen felül), egy sereg egyesület, szervezet főfőt titkára, mindenfajta delegációk, bizottságok törzsökös tagja, mindenkinek utódja-őse-ismerőse, minden nőnek elvált vagy leendő fér-

je. Ha valaki röviden akarta jellemezni Flóriánt, azt mondta róla: öregem, ez egy nagy szív. Egy menő szív.

Rossz napom volt aznap, a dolgok valahogy nehezen jöttek össze. Már az autóbuszban vettem észre, hogy elfelejtettem jegyet venni. A csúcstömegben megpróbáltam másra gondolni; közömbösen egyik lábamról a másikra álltam, és igyekeztem kerülni a határozott pillantásokat. Inkább csak úgy átnéztem az utastársakon, nem közömbösen ugyan, de mindenképp távollevőn. Átnézni másokon, mint a marslakó, akinél indokolt, hogy jegy nélkül ugrik fel a kilences buszra, egészen addig a pillanatig, amíg az ellenőr be nem hajtja rajta a büntetést. Esküszöm, addig nem is tudtam az ellenőrök létezéséről. Aztán már nem voltam többé marslakó; ugyanúgy lökdösődtem-himbálóztam a kapaszkodón, mint a többiek, sőt már láttam is a körülöttem állókat, azt is, aki a hátamba egy törött küllőjű, összezecsukhatatlan esernyőt nyomott. Rossz napom volt, mondom. Ahogy lesöprődtem a buszról, pillantásom egy harsányra színezett falragaszra esett: *A szépség fogalma, mint olyan, a testőrök és a pre-raffaeliták műveiben.* Előadó: Dési Flórián.

Mondom, rossz napom volt. A délután maradék részében a drôle de guerre módszereivel összekülönböztem Grenspergernével, a szobaadómmal. Megkértem, hogy venné magához az Andocsi Szűz bekeretezett lenyomatát szobám fő falának fő helyéről. Mondtam azt is, hogy nem vagyok ideges természetű, de az a kép valahogy idegesít. Mi több: belső nyugtalanságaim okozója. Nem átalottam — szintén a drôle de guerre hangján — azt mondani, hogy nem a téma, sokkal inkább a kidolgozás módja az, ami olyan tenyérbemáshó. Ezzel szemben Grenspergerné nem akasztotta le a képet, ellenkezőleg, odalépett alá, és rá-, illetve fellehelt az üvegre, mint egy falon lógó, ködfoltos monoklira. Körülbelül a fújással egyidejűleg lendítette fel mindig porrongyot tartó kezét, és szakszerűen fényesíteni kezdte a képet. Azután jelentőségteljesen betette maga mögött az ajtót. Mondom, rossz napom volt, mert a történetek természetes reakciójaképpen ráakasztottam a keretre az éppen a kezem ügyében lévő napilapból hirtelenjében kitépett rotációs mellképet arról a még mindig divatos külföldi politikusról. Nem ideológiai megfontolásból történt mindez, csupáncsak azért, mert ennél a képnél volt nyitva az újság; különben éppen megakadóban voltam azzal a mondattal, hogy a fehérgárdisták után a mindig mocorgó-renitenskedő lengeyeknek kell a körmükre nézni. Igaz, később Grenspergerné visszajött, jóakaratóan és vicsorogva figyelmeztetett, hogy a konyhai asztalon ne aprítsak többé fokhagymát, mert az asztal tönkremegy, és

újat kell venni; a kuktában ne süssek húst, a küszöbön ne törjek diót, a fürdőszobában ne szárítsak fehérneműt; a zacskót ne dobjam ki a szeméttel, és a már félig üres üvegeket készítsem ki a neki megfelelő helyre, hogy időben beválthassa őket. Továbbá: ha egyedül tartózkodom a lakásban, ne énekelgessek, ellenben több ízben is néztek ki a folyosóra, mert a macskák az ajtóba fűrészelt kijárón csak ki, be nem tudnak közlekedni. Ezt már mondta volt egyszer, valamint azt is, hogy a lakás különböző pontjaira széthordott és azokon elhelyezett csirkeszárnyakba ne talpaljak bele, hanem kerüljem ki azokat. Ugyanígy, ha engem valaki telefonon hív, az illető legyen szíves bemutatkozni, és azt mondani, hogy elnézést kér a zavarásért.

Mondom, rossz napom volt. A közeli gyorsbüfé ajtajában beleszaladtam az onnan éppen kilopakodóban levő Dési Flóriánba. Flórián zavarban volt, hát elnevette magát, és magyarázkodni kezdett. Tudod — mondta kapkodva és bizalmasan —, az okos ember ilyen helyen eszik, és méregdrága helyen kávézik. — Rávágtam, hogy tökéletesen igaza van, én is így gondolkozom, és a jövőben majd én is ekként, bár ritkán kávézom kint. De majd fogok kávézni. Alighogy eltűnt Flórián, a járdán Tamara néni csoszogására lettem figyelmes: maradék halcafatokat vonszolt egy zöld és túlméretezett recehálóban a macskáinak. Tudod, drágám — mondta —, ha a standon akad valami kidobnivaló, mindig értesítenek és ideadják. — Nagyon okos — mondtam, és ugyanakkor megütött az a kolerára asszociáló szag, amitől nálam menthetetlenül fellép a légzészavar, szabályos fulladással egybekötve. Éreztem, hogy az arcom mintegy varázsütésre felpuffad a bennrekedt alveoláris levegőtömeg miatt, a tenyerem egyidejűleg a szájam elé kerül, és szaladni kezdek a kora esti tömegben, már-már döntögetve a járókelőket. Fogalmam sem volt, hogy hogyan fogom az ügyet Tamara néninél rendezni utólag, nála, akitől a személyi kölcsönügyletem is függ, és aki a legádázabb hírharang a városban. Mintha lelki füleimmel hallottam volna, ahogy a hátam mögött meséli: Már ez — vagyis én! — is megszokhatná végre a nagy valóságot.

Mondom, rossz napom volt. Eszembe jutott, hogy Bélával be-széltünk meg ötre találkozót a Kakukkfű szálló presszójában. Általában pontos vagyok, kérem; ezért már tíz perccel korábban ott ácsorogtam az éppen eleredt esőben a Kakukkpresszó bejáratánál. Negyed hatkor nyugtalankodni kezdtem. Tettem egy körsétát az asztalok és szeparék között, igyekeztem mindenkinek jól belenézni az arcába, nehogy elvétssem Bélát, aztán mentem a dolgomra. Hét kö-

rül ismét eszembe jutott a város másik végében lakó Béla, ezért egy utcai fülkéből felhívtam. Béla nagyon megörült, hogy előkerültem. Mondta, hogy szervusz, Margó, és hogy módosítani akarta az időpontot öt helyett hétre, és fel is hívott már négy után, de Grenspertgerné kikérte magának a zavarást. — Hát nem az elnézéssel kezdted? — kérdeztem izgatottan. — Eszembe se jutott — vallotta be Béla. — Tehát öt helyett hétre. Ugyanott. — De hát — már magamon kívül kiabáltam —, az most van, nem igaz? — Fél nyolcra megérkezett Béla, és helyszükében odaültünk két arab asztalához, akik éppen apró, fehér zacskókat csereberéltek egymás között, olyan zacskócskákat, amilyenekben valamikor a porított tablettákat árulták a gyógyszertárakban. Szórméntén és újabb témák híján beszélgettünk egy kicsit a preraffaelitákról, a plakátból kifolyólag, majd nyolc körül Béla felugrott, és azt mondta, hogy mennie kell, mert feltett egy lebbencsnek valót a gázra. Elment. Már jócskán a kilences buszon himbálózhatott a kapaszkodón, amikor észrevettem, hogy a hamutartó mellett felejtette a kulcsát. Vissza fog jönni — sóhajtottam, és elhatároztam, hogy megvárom. Kilenc körül megérkezett, dühös volt, és sziszegve kijelentette, hogy füttyül a preraffaelitákra, éppen a központi garázból jön, ahol mindent és mindenkit átkutattak a kulcs miatt. Az eredmény: néhány olyan kis fehér zacskó — mondta Béla, még mindig izgatottan —, mint amilyeneket ezek az arabok is csereberélgettek egymás közt. Mondom, rossz napom volt.

Mondom, rossz napom volt. Flóriánba a nap folyamán ismét a Némétréti utcai mozi pénztáránál botlottam bele. Legközelebb fizetni fogsz — mondta Flórián vigyorogva. — Mikor, legközelebb? — kérdeztem, és beültünk az első sorokba megnézni egy nyugat-német filmet arról, hogy hogyan és mennyire nem válogatott eszközökkel fognak maguknak a kamaszok szülőket, ha a sajátjaik eltűnnek. Az első negyedóra után szinte már túl voltunk a film látni-és mondanivalóján, izegtünk-mozogtunk, mint a sajtukukacok. — Tudod — mondta váratlanul Flórián —, felugorhatnál hozzánk. A feleségem annyira el van foglalva, hogy az orrát se dugja ki soha, neki is jól jönne egy kisebb dumaparti. Az indoklást Flórián még megfejelte azzal, hogy az asszony éjjel-nappal temperában maszekol.

A moziból látványosan kivonultunk, abban a reményben, hogy a rendező onnan valahonnan Oberdettterstadtheimből nem láthat bennünket, nyugodtan horgászhat kedvenc pisztrángjaira az ALFA Vegyiművek tövében.

Mondom, rossz napom volt, nagyon rossz. Flóriánéig két meg-

állót mentünk. Flórián szabadkozott: ha elmozdítja a helyéről a kocsit, többé soha az életben nem tud ismét parkolni, rögtön elfoglalják a helyét. A buszon megbüntettek mindkettőnket, mert nem volt előre váltott jegyünk.

Nagyon rossz napom volt. A hallban Flórián legelső házasságából való fia éppen földrajzot tanult. — Jó, hogy jössz — mondta a fiú köszönés nélkül az apjának, rám se hederítve —, ezt magyarázd meg, mi ez. — Egy passzusra bökött. Flórián kikapta a fiú kezéből a számárfüles, zsírpacnis könyvet, és félhangon olvasni kezdett. — Mint tudva levő — olvasta —, Földünknek mint bolygónak a gömbölyűsége erősen vitatható, nem is szólva a tengelyvégi másfél-másfél kilométernyi behorpadásról, lent és fönt. Az egyenetlenségek pontos és mielőbbi kivizsgálásának a feladata égető szükségyszerűségként magától kínálkozik, ezt bizonyítják az eddigi hegy- és vízrajzi térképek tökéletlenségei is. Tehát egyszerűen és röviden: a rakétakilövő állomások alkalmasint és hatékony üzemeltetéséhez elkerülhetetlen következményként járul az a felismerés, hogy a pontos bemérések érdekében a világ szakembereinek elodázhatatlan összefogására van szükségünk. Végre meg kell alkotni azt a térképet, melynek birtokában a tárgycélpont száz százalékos biztonsággal bemérhető és szükségszerint el is érhető. — Világos — mondta Flórián habozás nélkül —, nemzetközi összefogást sürgetnek a cél érdekében, hát nem érted? — Barackot nyomott a fiú fejére. — Legjobb, ha betű szerint és nem értelemszerűen tanulod — mondta jóindulatúan.

Flórián később a konyhába vezényelt, ahol Irén kis kartonlapokra festett valamit temperával. Rögtön észrevettem, hogy a passziánsszerűen kitergetett kartonlapocskákra az egyforma színt egyszerre viszi fel: amint végighalad a zöld ecsettel, rögtön a kék vagy a sárga következik, kartonról kartonra. Ha jól emlékszem — mivel én sem tudok mindent megjegyezni, mint a káptalan, különben is rossz napom volt —, a Hattyúk tava vezérjelenetét festette: a liba éppen énekelt. Flórián hellyel kínálta, és gyengéden rászólt az asszonyra: Anyukám, ezt most rakjuk el holnapra, ne törd magad annyira azokkal a képeslapokkal.

E kivonulásból még arra emlékszem homályosan, hogy az előszobából nyíló mellékhelyiség ajtajára oda volt rajzszögezve Flórián falragaszának egy példánya a testőrírók és preraffaeliták szépségfogalmával kapcsolatban. Szóltam Flóriánnak, hogy feltétlenül ott leszek, rám aztán számíthat.

Egyébként, mint már említettem, nagyon rossz napom volt.